

PAPER DE LES RELIGIONS EN LES POL TIQUES MUNDIALS

LEONARDO BOFF

La religió i la teologia subjauen en els principals conflictes mundials, a Irlanda, a Iugoslàvia, a Palestina, al Caixmir i a Afganistan. «Talibà» significa precisament estudiant de les universitats coràniques, especialment de teologia. El 1994 els talibans van assumir el poder sobre el 90% del territori afganès, imposant una política teocràtica fonamentalista que va aixoplugar la xarxa de terrorisme muntada per Osama Bin Laden, contra qui es va fer una guerra de vergonya, perquè és un dels tres països més pobres del món, i assolat per 22 anys de guerra ininterrompuda i una inclement sequera de tres anys.

La importància de la religió va ser potser completament oblidada pels estratègies de les polítiques mundials. La majoria dels caps d'Estat i dels seus consellers són fills de la modernitat secularista i deixebles dels mestres de la sospita que van intentar deslegitimar el discurs religiós. Molts d'ells consideren la religió un fòssil del passat màgic de la humanitat o de qui no té raó, com els nens, o de qui ja va perdre la raó com els vells. Conseqüentment no té perquè entrar en consideració en les estratègies de la política externa mundial.

Aquesta omisió es va mostrar doblement danyosa, perquè va portar a errors evidents en la política concernent al Líban, a Iran, a Palestina i ara a Afganistan, i no va saber apreciar positivament la contribució que la religió pot proporcionar a la pau com es va mostrar a Nicaragua, a Filipines, a Àfrica del Sud i abans, en la pau francoalemanya i alemanopolonesa.

Samuel P. Huntington, assessor del Pentàgon, coresponsable de la desastrosa estratègia de guerra a Vietnam, es va fer famós per proposar un nou paradigma de pensament estratègic mundial per subsistir a la Guerra Freda. Va encunyar l'expressió «Guerra de Civilitzacions» com a forma per identificar l'estil futur de les guerres en el context de la globalització. En respondre a les diverses crítiques que li van fer i en reconèixer honestament certes llacunes, al Foreign Affairs (nov/des. 1993, 186-194) va fer una afirmació de gran rellevància per al tema que ens ocupa: «En el món modern la religió és una força central, potser 'la' força central que motiva i mobilitza les persones. El que en l'última anàlisi compta per a les persones no és la

ideologia política ni l'interès econòmic; allò amb què les persones s'identifiquen són les conviccions religioses, la família i els credos. És per aquestes coses que elles combaten i estan disposades fins a donar la seva vida».

En altres paraules, es reconeix la centralitat del factor religió en la formació d'un poble i en la definició de les identitats ètniques. Òbviament la religió no substitueix la instància econòmica, política, cultural i militar. Però té a càrrec seu formular les motivacions profundes i crear aquella mística que confereix força a un poble i que, en certs moments, pot proporcionar les justificacions tant per a la guerra com per a la pau.

Un element fonamental és descuidat amb referència a l'islamisme als països on és dominant: a causa de la fe en un Déu únic, no es fa la separació entre el polític i el religiós, cosa que els països occidentals fan a partir del segle XVII. Tendeixen a fer de l'Alcorà referència única en l'organització de la Societat i de l'Estat. En la seva visió, atacar militarment un Estat musulmà és atacar a l'islamisme com a religió. Significa ressuscitar el fantasma de les antigues croades. I llavors responen amb la jihad, que originàriament no significa guerra santa, sinó fervor per la causa de Déu en el món, ara traduïda en forma de terrorisme.

Si existeix aquesta imbricació politicoreligiosa, no és amb guerres com s'establirà la pau política, com pretén Occident. És menester abans un diàleg interreligiós i una pacificació religiosa. Sostenim la mateixa tesi d'un dels majors teòlegs cristians Hans Küng: «no hi haurà pau política, si no hi ha simultàniament pau religiosa». I aquesta només sorgirà si les religions, en comptes de marcar les seves diferències, busquen els punts comuns.

El propi Huntington en conclou el seu llibre apel·la «al principi dels punts comuns» com a base per a la pau possible en un món globalitzat i multicultural. Hi ha convergències notables entre les religions. Perquè, totes elles busquen la justícia, afavoreixen la concòrdia, fomenten la solidaritat, pregonen l'amor i el perdó i mostren sensibilitat amb els pobres i condemnats de la Terra. Per aquí hi ha un camí que ens porta a la pau i a la convivència fraterna entre tots. □